

tussen Duin & Dijk

Themanummer

Wintervogels

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 15 4 ● 2016

● Foto: Dijen Thio.

Nonnetje

Van de drie zaagbekken die in ons land overwinteren, is het nonnetje de kleinste. Hij jaagt vooral op bewegende prooi: in het boreale broedgebied, hoog in het noorden, voornamelijk op grotere waterinsecten, in de winter op kleine vissen. Het nonnetje is sterk aan zoet water gebonden en foerageert in ons land vooral op spiering en pos in het IJsselmeergebied en in het binnenland op jonge karper en brasem. Omdat

de prooi beweeglijk is, wordt alleen overdag gefoerageerd. De nachten worden doorgebracht op beschutte plaatsen in de omgeving.

Voorkomen

Het nonnetje is in 99 blokken vastgesteld (63%). Aantallen van enige betekenis vinden we alleen in enkele atlasblokken langs de kust van het Markermeer, de randmeren en het IJsselmeer, met de grootste trefkans in de Gouwzee, het Gooimeer,

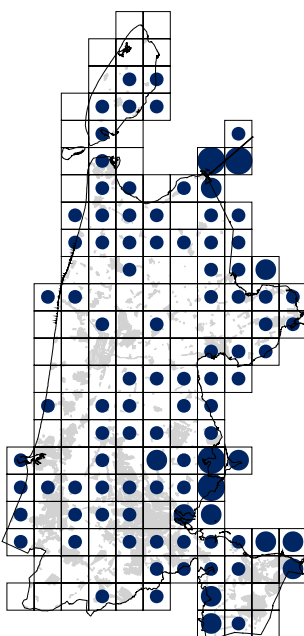
bij de Vooroever onder Medemblik en rond de Stevinsluizen bij de Afsluitdijk. Hier gaat het gewoonlijk om tientallen tot hoogstens enkele honderden vogels. In het binnenland is de soort schaars. Vooral in de nawinter worden daar vogels waargenomen. Het gaat dan meestal om enkele vogels of kleine groepjes, balts groepjes of al gevormde paren, vlak voor de wegtrek naar het broedgebied. In de Zaanstreek-Waterland en andere gebieden met brede waterlopen worden dan vaak nonnetjes gezien.

Veranderingen

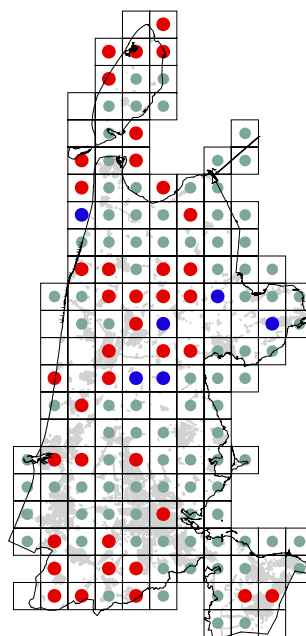
Sociaal vissende groepen nonnetjes met maxima tot 20.000 vogels die in de jaren 80 van de vorige eeuw in het Markermeer werden waargenomen, behoren tot het verleden. Aangenomen werd dat toen vrijwel de hele wereldpopulatie in ons land overwinterde. Hun aanwezigheid had vooral te maken met de grote hoeveelheid spiering en pos die toen in het gebied voorkwam, maar door verslibbing zijn die aantallen sterk afgenomen. Ook de strengere winters in die tijd noodzaakten het nonnetje verder zuidwaarts te trekken. Het noordelijk broedende nonnetje heeft de neiging niet ver weg te trekken als de ijstoestand dat toelaat. In de laatste decennia met grotendeels milde winters blijven grote delen van de Oostzee ijsvrij, waardoor daar de meeste nonnetjes blijven hangen. Het is onbekend of er ook sprake is van een daling van de wereldpopulatie. Naast de Oostzee kunnen ook grote meren in het oosten van Rusland aan betekenis gewonnen hebben als overwinteringsgebied.

De afname van nonnetjes in het IJsselmeergebied heeft ook geleid tot een afnemende waarnemkans in het binnenland. Hier is de soort in 40 atlasblokken niet vastgesteld, waar dat in 1978-1983 wel het geval was.

Piet Zomerdijk

verspreiding
 ● 1 - 50 ex
 ● 51 - 250 ex
 ● 251 - 1000 ex

verandering
 ● alleen in 1979-1983
 ● beide perioden
 ● alleen in 2012-2016